

Vergaderjaar 2020–2021

32 735

Mensenrechten in het buitenlands beleid

Nr. 314

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 november 2020

Hierbij bied ik u de reactie aan op het verzoek van lid Stoffer ingediend tijdens het AO «evaluatie missies en vredesoperaties» van 5 oktober jl. (Kamerstuk 29 521, nr. 415) om een overzicht te geven van de activiteiten die Nederland ontplooit op het gebied van godsdienstvrijheid en levensovertuiging wereldwijd. In deze brief zijn de Nederlandse activiteiten onderverdeeld in bilaterale en multilaterale activiteiten.

Daarnaast ga ik in deze brief in op de nader gewijzigde motie van de leden Van Helvert en Voordewind (Kamerstuk 32 735, nr. 306) waarin de regering wordt verzocht om aan te dringen op een stevig mandaat voor een nieuwe Speciaal Gezant van de EU voor de bevordering van de vrijheid van religie en levensovertuiging buiten de EU, zoals aan de Kamer is toegezegd tijdens het notaoverleg Mensenrechtenrapportage op 22 juni 2020 (Kamerstuk 32 735, nr. 308).

De Nederlandse inzet op vrijheid van religie en levensovertuiging – geïntensiveerd conform de nader gewijzigde motie van het lid Van der Staaij c.s. (Kamerstuk 32 735, nr. 266) is gericht op de bescherming van het recht van een ieder om zijn of haar religieuze of levensbeschouwelijke keuze te maken. Daaronder valt ook het recht van geloof te veranderen of zonder religieuze of levensbeschouwelijke overtuiging te leven. Nederland maakt geen onderscheid tussen (non-)religieuze groeperingen en spant zich evenzeer in voor de verbetering van de situatie van onderdrukte christelijke minderheden als die van baha'i, moslims, ongelovigen of andere groepen die kwetsbaar zijn voor discriminatie en vervolging.

De huidige coronacrisis heeft mensenrechten wereldwijd verder onder druk gezet en heeft voor velen de onveiligheid in hun vaak toch al kwetsbare bestaan vergroot. Vanuit verschillende hoeken van de wereld komen zorgelijke signalen over vergaande beperkingen van vrijheden van kwetsbare groepen, zoals journalisten, LHBTI-personen, vrouwen en meisjes, en (niet-)religieuze minderheden. Dergelijke ontwikkelingen tonen het belang aan van blijvende aandacht voor mensenrechten,

waaronder het recht van een ieder op vrijheid van religie en levensovertuiging. Via bilaterale en multilaterale kanalen blijft Nederland zich onverminderd inspannen om de rechten van een ieder te beschermen.

Nederlandse activiteiten op het gebied van godsdienstvrijheid en levensovertuiging wereldwijd

Bilateraal

In bilaterale contacten brengt Nederland waar relevant de vrijheid van religie en levensovertuiging ter sprake. Zo sprak Nederland recentelijk in gesprek met de Houthi's zorgen uit over de situatie van religieuze minderheden in Jemen. De Mensenrechtenambassadeur en Speciaal Gezant voor religie en levensovertuiging spelen ook een belangrijke rol in de bevordering van vrijheid van religie en levensovertuiging middels hun bilaterale bezoeken aan andere landen. Zo heeft de Mensenrechtenambassadeur vervolging en doodstraf op gronden van blasfemie en afvalligheid bespreekbaar gemaakt tijdens haar bezoek aan Pakistan in 2019 en woonde de Speciaal Gezant een conferentie bij over kerk en staat in Sint-Petersburg en een over religieuze verzoening in Kiev. Net als eerder bij zijn bezoek aan Boedapest, sprak hij in deze steden ook met lokale wereldlijke en kerkelijke autoriteiten. Voor 2020 waren tal van landenbezoeken voorzien onder andere aan India, Nigeria, China, Afghanistan, Algerije en Qatar. Door de COVID-19 crisis en de reisbeperkingen zijn geplande bezoeken uitgesteld.

De Speciaal Gezant heeft sinds de uitbraak van de COVID-crisis deelgenomen aan tal van virtuele bijeenkomsten. Hij nam onder andere deel aan diverse *webinars* georganiseerd door belangengroepen en maatschappelijke organisaties waarin hij uitleg gaf over zijn werk en mee dacht over de mogelijkheden van bevordering van vrijheid van religie en levensovertuiging. Ook verdiepte de Gezant samenwerkingsverbanden met gelijkgezinde landen door middel van (tegenwoordig online) bilaterale consultaties, waaronder met Canada.

Daarnaast financiert het ministerie uit het Mensenrechtenfonds projecten van maatschappelijke organisaties ter bevordering van de vrijheid van religie en levensovertuiging. Onderdeel hiervan is de meerjarige financiële steun aan de organisatie *Freedom House* voor het *Protecting Belief Fund*. Dit fonds biedt noodhulp aan personen die worden vervolgd om religieuze redenen en aan mensenrechtenverdedigers actief op het terrein van vrijheid van religie en levensovertuiging. Tevens is er conform amendement van lid Van der Staaij (Kamerstuk 35 300 V, nr. 13) een bedrag van EUR 750.000 beschikbaar gesteld voor de financiering van psychische en geestelijke zorg aan personen die worden vervolgd om religieuze redenen, inclusief niet-gelovigen. Ook spelen Nederlandse posten een belangrijke rol in het bespreekbaar maken van vrijheid van religie en levensovertuiging. Op 16 oktober jl. organiseerde de ambassade in Indonesië, in samenwerking met de ngo *Public Virtue* en het Erasmushuis, een *webinar* over democratie en religie in Indonesië.

Naast financiering vanuit het Mensenrechtenfonds is er in het beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld ook aandacht voor vrijheid van religie en levensovertuiging. Binnen het *Power of Voices* subsidie-instrument, dat onderdeel is van het beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld, is één van de geselecteerde programmavoorstellen gericht op het thema vrijheid van religie en levensovertuiging. Dit voorstel voor een programma van vijf jaar richt zich met name op interreligieuze dialoog en samenwerking met religieuze gemeenschappen om discriminatie, extremistische bewegingen en haat jegens andere (niet-) religieuze

groeperingen tegen te gaan. Tevens zijn er binnen het huidige Samenpraak en Tegenspraak beleidskader, de voorloper van het beleidskader Versterking Maatschappelijk Middenveld, meerdere programma's die aandacht hebben voor de vrijheid van religie en levensovertuiging en werken met religieuze actoren in het bevorderen van inclusieve en duurzame ontwikkeling.

Multilateraal

Binnen de VN Mensenrechtenraad (MRR) en in de Derde Commissie van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (AVVN) zet Nederland steevast in op vrijheid van religie en levensovertuiging. Dit doet Nederland onder andere middels het steunen van de jaarlijkse MRR EU-resolutie op het terrein van religie en levensovertuiging. Tevens maakt Nederland onderdeel uit van de recent opgerichte *Group of Friends of Victims of Acts of Violence Based on Religion or Belief* in New York. In onderhandelingen over de landenresoluties, zoals bijvoorbeeld de resolutie over Jemen en Iran, pleit Nederland voor passages op het terrein van vrijheid van religie en levensovertuiging. Daarnaast doet Nederland tijdens de *Universal Periodic Review* (UPR) aanbevelingen inzake religie en levensovertuiging. Dergelijke aanbevelingen gaf Nederland onder andere mee aan Algerije, India, Indonesië, Pakistan en Sri Lanka. Ook streeft Nederland via de MRR naar het tegengaan van straffeloosheid voor schendingen van recht op vrijheid van religie en levensovertuiging. Verder pleit Nederland in de MRR en de Derde Commissie voor het actief beschermen van het recht op vrijheid van religie en levensovertuiging, inclusief het recht op apostasie en geloofsverandering.

In de context van het MRR-lidmaatschap zet Nederland de constructieve samenwerking met de VN-expert voor vrijheid van religie en levensovertuiging voort en wordt er ingezet op verlenging van zijn mandaat. Tevens ondersteunt Nederland het mandaat van de VN Speciaal Rapporteur voor vrijheid van religie en levensovertuiging bij het *Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights* (OHCHR).

In November 2019 was Nederland gastheer van de 7de bijeenkomst van het Istanboel Proces «*No Tolerance for Intolerance*» om dialoog over religieuze verdraagzaamheid te bevorderen. Om voortgang van het Istanboel Proces te bestendigen organiseerde Nederland op 9 september jl. in samenwerking met de *Universal Rights Group* een webinar ter lancering van de website en het rapport van de 7de bijeenkomst van het Istanboel Proces.

Nederland is een actief lid van de *International Contact Group on Freedom of Religion or Belief* (ICG-ForB) en de *International Religious Freedom and Belief Alliance* (IRFBA). Dit zijn twee internationale samenwerkingsverbanden waar Nederland samen met andere deelnemende landen actie onderneemt ter bevordering van vrijheid van religie en levensovertuiging wereldwijd. Bij beide organisaties is de VN Speciaal Rapporteur voor ForB nauw betrokken als expert. De IRFBA wordt voorgezeten door de Amerikaanse Gezant voor religie en levensovertuiging en de Nederlandse Gezant is vicevoorzitter. Vanuit deze hoedanigheid sprak de Nederlandse Gezant recentelijk in een door de Amerikanen georganiseerd side event *en marge* van de *High Level Week* van de AVVN over het werk van de IRFBA, de interactie met andere mensenrechten en de inbedding in het multilateraal systeem.

Ook in EU verband wordt nauw samengewerkt met de lidstaten, de Commissie en Europese Dienst voor Extern Optreden (EDEO). Hierbij gaat het om het delen van informatie inzake trends, incidenten en individueel

casuïstiek en waar mogelijk gecoördineerde actie. Coördinatie vindt zowel plaats tussen hoofdsteden – onder andere in de vorm van een *EU Taskforce on FoRB* – als tussen posten van EU lidstaten in derde landen. In de door de EU en door Nederland gevoerde mensenrechtendialogen komt daar waar relevant en opportuun ook de vrijheid van religie en levens-overtuiging aan de orde.

Verlenging mandaat EU Gezant voor vrijheid van religie en levensovertuiging

Tijdens het notaoverleg over de mensenrechtenrapportage (motie 32 735, nr. 306) heb ik u toegezegd dat de regering zich inspant voor een stevig mandaat voor een nieuwe Speciaal Gezant van de EU voor de vrijheid van godsdienst en levensovertuiging buiten de EU. In de afgelopen maanden heeft de Nederlandse Speciaal Gezant gelobbyd voor voortzetting en verlenging van het mandaat van de EU Speciaal Gezant. Hierbij werd continue gepleit voor een goede interactie met de Speciaal Vertegenwoordiger van de EU voor mensenrechten en met EDEO. Op 8 juli jl. besliste de Europese Commissie tot voortzetting van dat mandaat. Nederland verwelkomt deze beslissing en zal blijven engageren om een krachtig mandaat en goede samenwerking met de Speciaal Vertegenwoordiger van de EU voor mensenrechten te verzekeren.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
S.A. Blok